

Alternativ behandling ved multipel sclerose

– resultater fra en nordisk kortlægning

Af Lasse Skovgaard,
forskningsmedarbejder, Scleroseforeningen,
ph.d.,-stipendiat,
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet,
Københavns Universitet

Internationale undersøgelser har vist, at brug af komplementær og alternativ medicin (KAM), defineret som behandlingssystemer, praksisser og produkter, der generelt ikke anses som værende en del af konventionel medicin, er udbredt blandt personer med multipel sclerose. Internationale studier har desuden vist, at motiverne for at bruge KAM blandt personer med multipel sclerose er mangfoldige, at kvinder er mere tilbøjelige til at bruge KAM end mænd, og at brug af KAM er associeret med høj uddannelse, høj indkomst, lav selv-vurderet helbredstilstand og lang sygdomsperiode. Forskningsresultaterne er dog ikke fuldt konsistente, hvad angår disse tendenser, og viden om brug og brugere af KAM blandt personer med multipel sclerose i en nordisk kontekst er meget begrænset.

En fællesnordisk undersøgelse

I 2010 gik de fem nordiske multipel sclerose-foreninger sammen om at gennemføre en undersøgelse af medlemmernes brug af KAM. Via en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse, der blev gennemført parallelt i alle fem nordiske lande, og to danske interviewundersøgelser, blev en bred mængde information indsamlet om såvel typen af benyttede behandlinger som motiver og sundhedsopfattelser knyttet til de benyttede behandlinger. Undersøgelsens kvantitative analyser er baseret på 3795 spørgeskema-

svarelses (gennemsnitlig svarrate var 56,1%), og kvalitative analyser er baseret på interview med 28 strategisk udvalgte informanter.

Halvdelen har benyttet KAM indenfor det seneste år

Som illustreret i tabel 1, side 17, viser undersøgelsen, at ca. halvdelen af alle med multipel sclerose i de nordiske lande har benyttet KAM i en eller anden form indenfor det seneste år.

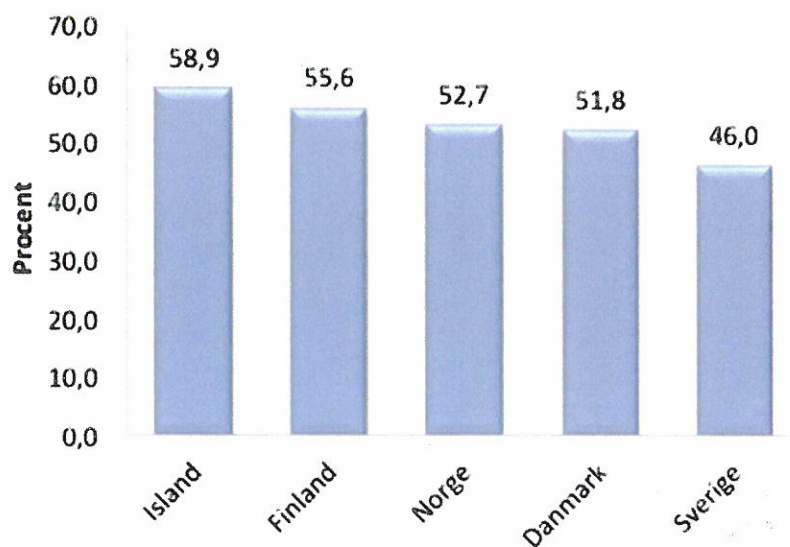
Som illustreret i tabel 2, side 18, er tilskud af vitaminer og mineraler, tilskud af olier, særlig diæt, akupunktur, urtemedicin, zoneterapi, yoga og meditation blandt de mest benyttede KAM-modaliteter i alle fem lande. Komparative analyser af det nordiske datamateriale viser, at der ikke er signifikante forskelle vedrørende den totale prævalens af KAM-brug i de nordiske lande ($p=0,059$). Dog findes visse forskelle i relation til specifikke KAM-modaliteter; eksempelvis er zoneterapi signifikant mere udbredt i Danmark end i de øvrige nordiske lande, Qi Gong er tilsvarende signifikant mere udbredt i Sverige og kranio-sakral terapi i Island (i alle tilfælde $p < 0,05$).

Formålet er oftest ikke-specifikt

I alle fem nordiske lande bliver KAM oftest benyttet til ikke-specifikke/forebyggende formål såsom at styr-

Tabel 1

Andel, der har brugt KAM indenfor det seneste år blandt personer med multipel sclerose i de nordiske lande. n=236 (Island), 551 (Finland), 516 (Norge), 1865 (Danmark), 627 (Sverige)

ke kroppen generelt, opnå bedre velvære, opnå mere energi, forebygge symptomer og forbedre kroppens muskelstyrke. KAM bliver også – om end ikke lige så ofte – benyttet til mere specifikke formål som at modvirke smerter, spasmer og balanceproblemer. Det samlede nordiske datamateriale vedrørende motiver knyttet til brug af KAM er illustreret i tabel 3, side 18.

Brugere og ikke-brugere

Komparative analyser af baggrundskarakteristikker af KAM-brugere og ikke-brugere i de nordiske lande viser, at der er en større andel af KAM-brugere blandt kvinder, blandt patienter under 40 år og blandt patienter med længerevarende uddannelse (i alle tilfælde

$p < 0,05$). Disse tendenser er med få undtagelser gældende i alle fem lande. I tabel 4, side 19, er de danske data præsenteret som eksempel.

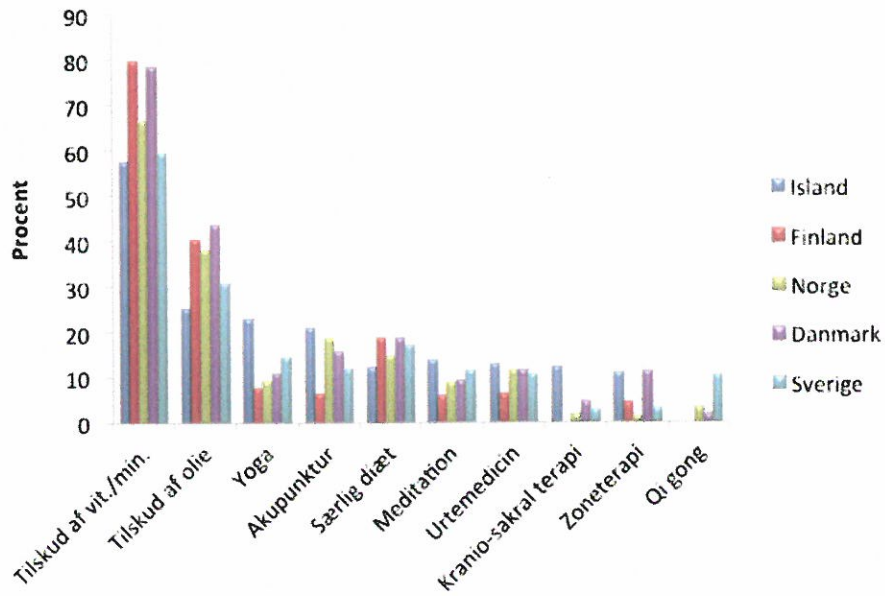
Den autonome patient

Kvalitative analyser af interviewmaterialet peger på, at brugen af KAM blandt personer med multipel sclerose grundlæggende ikke repræsenterer en principiel afvisning af konventionel medicin. KAM bliver i vid udstrækning brugt på en anden måde end konventionel medicin, og valget om at bruge KAM fremstår først og fremmest som et resultat af den enkelte patients samlede afvejning af erfarede fordele og ulemper ved forskellige typer af behandlinger.

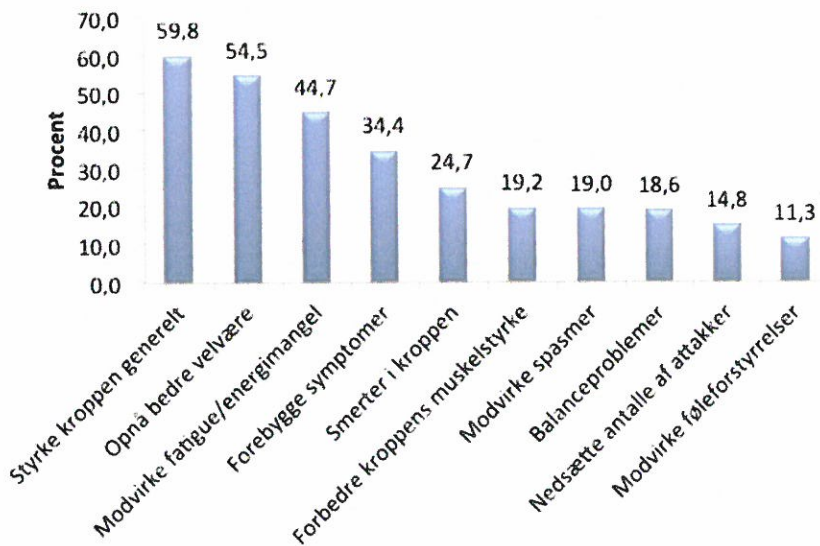
Tabel 2

De ti oftest benyttede KAM-behandlinger. n=139 (Island), 306 (Finland), 272 (Norge), 967 (Danmark), 288 (Sverige)

Tabel 3

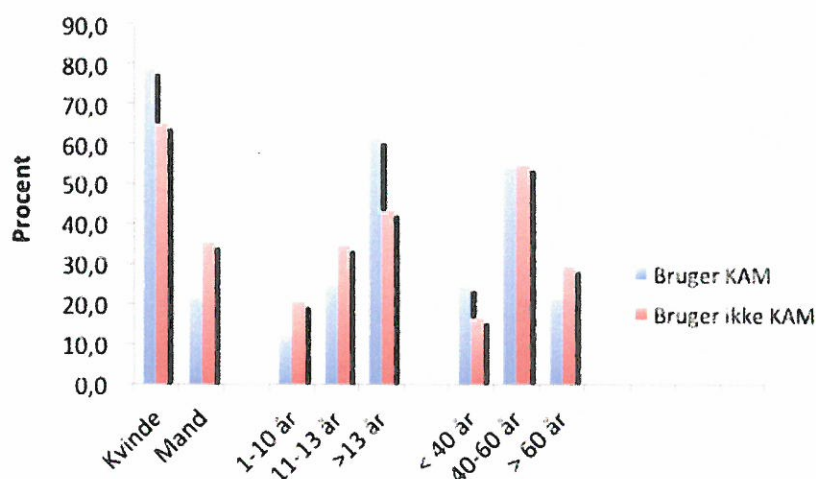
De ti oftest adresserede formål koblet til brug af KAM blandt personer med multipel sclerose i de nordiske lande. n=1972

Tabel 4

Baggrundskarakteristikker af brugere og ikke-brugere af KAM blandt personer med multipel sclerose i Danmark. n=967 (bruger KAM), 898 (bruger ikke KAM)

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen viser, at personer med multipel sclerose i de nordiske lande kun taler med deres læge om deres brug af KAM i halvdelen af tilfældene. Kvalitative analyser af interviewmaterialet peger på, at dette ofte skyldes en forventning om, at lægen vil reagere negativt eller, at lægen ikke vil kunne indgå konstruktivt i en dialog på grund af manglende viden. Kvalitative analyser af interviewmaterialet peger desuden på, at brugere af KAM generelt ikke anser brug af KAM for at indebære nogen helbredsrisiko. Brugere henviser i den forbindelse til det naturlige aspekt ved KAM (eksempelvis urtemedicin), til den alternative behandleres kompetencer og til deres egen evne til kropsligt at opfange eventuelle negative virkninger. ■

KONKLUSION

Undersøgelsens resultater indikerer, at brug af komplementær og alternativ medicin (KAM) er udbredt blandt personer med multipel sclerose i de nordiske lande. Undersøgelsen indikerer desuden, at brugen af KAM grundlæggende afspejler en forebyggende og autonom tilgang til behandling, og at brugernes valg vedrørende KAM kan afspejle en række personlige overbevisninger uden nødvendigvis at være udtryk for en mistillid til det konventionelle sundhedssystem.

Undersøgelsens resultater understreger vigtigheden af, at sundhedsprofessionelle har en forståelse for patienters forskellige motiver for – og erfaringer med – at bruge forskellige typer af behandlinger. Således peger undersøgelsens resultater også på vigtigheden af at styrke og kvalificere kommunikationen mellem patienter og repræsentanter for det konventionelle sundhedssystem, hvad angår patienternes brug af KAM. Gensidig læring patienter og sundhedsprofessionelle imellem samt behandlingsmæssig sikkerhed er centrale aspekter i denne kommunikation.